

Personsäkerhet vid resor

Författare: Jan Wandeby

Security konsult

JW 2017

Förord.

Att reflektera om sin kunskap om personsäkerhet före en resa kan bidra till en trevligare och säkrare resa. Att resa till nya platser och områden kräver förberedelse. Ofta tänker vi på vad vi skall ha med oss, kläder, mobil, mediciner, mm men glömmer det viktigaste vår säkerhet. Det finns inget som kan förstöra en resa mer än olycka, bli rånad eller utsatts för hot och våld.

När man reser till nya områden kanske man inte känner igen potentiella faror på samma sätt som man gör hemma och har inte tillgång till samma resurser som vanligt. De flesta faror kan undvikas om du lägger följande restips i personlig säkerhet på minnet.

1. Se upp för trafiken.

Ja, du vet redan detta, men det är lätt att glömma på ett nytt ställe där det finns så mycket att titta på. Trafiken och hur folk kör kan skilja sig oerhört i olika länder. Om du kan, gå på trottoaren mot trafiken. På så sätt kan du hålla koll på fordon som kommer emot dig.

2. Håll koll på alla viktiga dokument.

Om du reser utomland, ha flera extra kopior på ditt pass, biljetter och andra viktiga dokument. Lägg även upp kopior på webben på en webbaserad e-post konto, så om du förlora dina dokument kan du enkelt hämta information. Bär ALLTID med dej ett ICE Card eller ICE dokument.

3. För det mesta är du säkrare med människor som du närmar dig, än med människor som närma sig dig.

Trots detta finns det många vänliga människor i världen som kan ge dig användbara förslag. Tacka dem, men lägg märke till om de agerar på ett sätt som gör dig obekvämt. Försöker någon bara hjälpa till? Eller försöker dom komma för nära dej? Är dom för påträngande? Du kan avbryta någon och lämna platsen artigt genom att säga "Måste gå nu. Hejdå. Tack!"

4. Agera med uppmärksamhet, lugn och självförtroende, oavsett hur du känner dig inuti, och lägg märke till vad som händer runt omkring dig.

Stirra inte på människor, utan titta runt med en "mjuk blick". Bedöm miljön du är i. Bostadsområden kan ändras snabbt från ett kvarter till ett annat. Platser som är säkra på dagen kanske inte alltid är säkra på kvällen. Avskilda platser är vanligtvis mindre säkra än platser där det finns flera människor. Platser där gäng umgås ska undvikas – i vilket land du än är i. Du vill hålla dig borta från människor som kanske väljer dig som en måltavla för att de tycker du är på deras "mark"

5. Var uppmärksam på vem som är runt omkring dig och flytta dig bort från människor vars beteende är överraskande, särskilt om det verkar vara riktad mot dig.

Lämna platsen så fort du känner dig obekvämt. Detta kan innebära att du går in i en butik, korsar en gata, lämna en restaurang eller ändra din plan och går dit där det finns fler människor. Din intuition är en av de bästa verktyg du har för att skydda din personliga säkerhet på resor såväl som hemma. Ignorera inte den.

6. Se upp för "snyftarhistorier" som kan distrahera dig från att skydda din personliga säkerhet.

Om du vill hjälpa människor, ge pengar till organisationer, inte till människor – oavsett ålder, kön eller funktionsnedsättning – som närma dig på gatan och berätta en sorglig historia. Kom ihåg att om du stannar och lyssna på någons berättelse kan det identifiera dig som en "lätt måltavla"

7. Om någon, oavsett anledning, börja prata med dig, se till att detta är något du väljer.

Se dig omkring i fall att personen har en vän som närma sig bakifrån. Du kan dra dig ur konversationen genom att gå in i en butik eller genom att bestämt säga, "TYVÄRR NEJ!" Eller "NEJ TACK!" Använd ditt perifera seende och håll reda på var personen är efter du har gått därifrån.

8. Om något verkar för bra för vara sant, är det förmodligen det.

Kom ihåg att "allt som glimmar inte är guld". Låt dej inte övertalas att köpa saker om det verkligen är något du vill ha och behöver. Var försiktig med "snabb-vän" som bjuder dig till fest eller vill bjuda på något att dricka. Kom ihåg att det finns lukt- och smakfria droger som kan läggas i mat och dryck som kan påverka din medvetenhetsnivå för att kunna utföra sexuella övergrepp, rån eller annat våld.

9. Om någon försöker starta ett bråk med dig, de-eskalera konfrontationen.

Gå iväg så snart du kan om någon försöker kränka eller provocera dig, snarare än att börja argumentera. Om någon påstår att du gjorde fel, be om ursäkt. Det betyder inte att du håller med utan bara att du är ledsen att personen är upprörd. Kom ihåg självförsvar taktiken "Jag är okej, du är okej" och var vänlig när du lämnar platsen, även om den andra personen agerar på ett otrevligt sätt. Det är inte ditt jobb att fixa personen, och du behöver inte säga sanningen till någon som försöker angripa dig.

10. Kom ihåg att tjuvar ibland arbetar i grupp.

Där en person distraherar dig genom att krocka med eller pratar med dig medan den andra personen smyger upp på dig. Även grupper av barn eller välklädda människor på offentliga platser kan försöka lura dig att låta dem komma nära. En person kan spruta något på dig och en annan distrahera dig att påpeka att du har något på kläderna och erbjuda sig att hjälpa till och en tredje kan ta din plånbok. Ett gulligt barn kan närma sig för att du ska ta en bild på henne medan ett annat barn tömmer din ficka.

11. Att ha dina värdesaker dolda och nära kroppen kan minska risken för problem när du reser.

En ytterficka eller ryggsäck är inte nära din kropp. En liten väska under kläderna eller innerficka fungera bäst. Du kan ha en falsk plånbok eller väska med lite pengar och dina viktigaste värdesaker någon annanstans. Om du måste använda en handväska, bär den under armen som en fotboll. Linda inte remmen runt någon del av kroppen. Människor har blivit skadade av väskremmen de lindat runt halsen när en person i ett passerande fordon försökte rycka deras väska.

12. Gör vad du kan för förhindra rån, men kom ihåg att du är viktigare än dina grejer.

Om du utsätts av en rånare som är beväpnad eller hotfull, ge honom dina värdesaker utan att argumentera. Dina saker kan ersättas – men det kan inte du. När du har gett honom dina saker, stå inte bara där. Utan vänta för att se vad rånaren kommer att göra härnäst, spring till säkerhet. På vissa platser kan rånaren försöka skada dig för att du inte skall anmäla rånet.

13. Även om någon har en pistol eller kniv, låt dig inte bli bortförd.

Samarbeta inte om någon beordrar dig att bli bunden, att ha en huva eller påse över huvudet, sätta dig i en bil eller i ett bagageutrymme, eller vända ryggen till rånaren eller ställa dej på knä. Allt detta är ett dåligt täcken. Nästan alltid kommer du va säkrare om du springer iväg i stället för att samarbeta. Acceptera risken att bli skadad för att undvika mycket värre skador. Om du inte kan komma undan i början förhåll dig så mycket du kan, fortsätt att leta efter möjligheter att komma undan. Människor blir ibland kidnappade för stöld såväl som för våld. I vissa länder, kan kidnappare ta människor kanske i en falsk taxi, och hålla dem i fångenskap ett tag för att få dem att göra uttag med sina bankomat kort. Om du reser till riskområdet läs igenom skriften "Att va gisslan"

14. Var artig och ihärdig med att få hjälp om du behöver det.

Du kan behöva avbryta upptagna människor och berätta vad du behöver mer än en gång. Om de inte kan hjälpa dig, kan de åtminstone ringa upp någon som t.ex. en säkerhetsvakt eller polis. I vissa länder kan polisen orsaka problem för dig. Känn till riskerna och lokala seder i förväg. Känn till hur man får tag i den svenska ambassaden när du reser utanför Sverige.

15. Om du är på en plats med annat språk än ditt eget, kan det va bra att kunna några ord för att kunna vara trevlig och öka din förmåga att få vad du vill.

Lär dig att säga viktiga fraser som: "Hej", "Hejdå", "Snälla", "Tack" och "Jag behöver hjälp"

16. Ha en mobiltelefon som fungerar lokalt om du kan.

Dock bör alla säkerhetsplaner som involvera en mobiltelefon också ha en backup plan, eftersom mobiltelefoner inte alltid fungerar. Att ha en säkerhetsplan som inte är beroende av fungerande teknik är viktigt för din personliga säkerhet när du reser hemifrån. Backup kan vara satellittelefon, extrabatteri till telefonen, extra telefon.

17. Se till att du kan låsa dörren inifrån på de platser du sover, speciellt på hotell.

Ibland kan även hotellanställda stjäla från gäster. Tänk först innan du öppna dörren till ditt hotellrum istället för att bara anta att personen som knackar på inte är en fara. Ha en ficklampa och se till att du vet hur du kommer ut i fall att det börja brinna. Ha med en kil för att blockera dörren under natten.

18. Se till att du omfattas av en försäkring om du kör moped eller bil.

Se till att du förstår dom lokala lagarna. I vissa länder kan du hamna i fängelse om du är med om en olycka, även om den andra personen orsakat det, om du inte har rätt försäkring.

19. Kör defensivt.

Var lugn och fokuserad, distraheras inte av sightseeing eller samtal. Har koll på alla trafikskyltar och va uppmärksam.

20. Åk inte med förare som är påverkade av något, mediciner, droger.

Använd säkerhetsbältet. Var beredd på att be föraren att köra säkrare och skydda allas personliga säkerhet genom att inte prata i mobiltelefon, vara mer uppmärksam på vägen, eller sakta ner. Den största säkerhetsrisken vid utlandsvistelse är att åka bil.

21. Välj legitima företag snarare än att bara låta någon charma dig till att använda sin verksamhet.

Många regeringar övervakar turismen så som hotell, båtliv, resor, bussar, taxi etc. Leta efter rekommendationer i reseguider. Du vill va säker på att människor är vad de verkar vara och vet vad dom gör.

22. Ha god kommunikation med de människor du reser med.

Om vart du ska gå, vad du ska göra eller inte göra, var ni ska träffas om ni kommer bort från varandra, och hur ni skal hantera konflikter. Diskutera idéerna ovan, så att ni är överens.

23. Se till att människor bryr sig om dig vet var du är och var du gör.

Både för din egen personliga säkerhet och för att de där hemma ska känna sig lugna. Ge familj / vänner hemma din resplan och hur man få tag på dig. Låt dem veta dina planer ändras. Ring din partner, familj eller andra personer som bör veta om något ändra sig. Om du reser in i farligt område se till att du har kontakt under tiden vid flera tillfällen under dagen bestäm tidpunkter för detta.

Säkerhet - Checklista

1. Riktlinjer för utlandsresan

a. Före din utlandsresa

Vid längre utlandsvistelse i tjänsten, undersök i god tid lokala förutsättningar för arbetstillstånd och uppehållstillstånd.

- Behövs visum? Gör din ansökan i god tid före avresa.
- Kontrollera att ditt pass inte är skadat och att det är giltigt minst 6 månader efter planerad hemkomst.
- Planera eventuell vaccination i god tid. Bra information finns på www.vaccination.nu
- Kontrollera med Administrativ chef om vilket försäkringsskydd du omfattas av.
- Boka boende utifrån säkerhet i samråd med de partner du skall besöka.
- Lär om resmålet om du inte har varit där förut.
- Fyll i resplan och lämna till närmaste chef, dina kontakt-personer på resmålet samt till dina anhöriga
- Ta en kopia på resehandlingar och kreditkort, ta reda på vilket nummer du skall ringa för att spärra dessa handlingar vid en stöld. Lämna kopia av handlingarna hos närmaste chef.
- Ta kopia av dina id-handlingar att ta med. Behöver id-handlingar överlämnas är det i osäkra situationer bättre att först försöka med kopian, som ibland godtas.
- Ta med ifylld ICE-blankett och ha med i ficka eller handväska under resan.
- Var försiktig med att skriva om var du befinner dig på öppna sociala medier då det kan öka inbrottsrisken i ditt hem.
- Om du skall köra bil på resmålet, undersök om det krävs ett internationellt körkort.
<http://www.motormannen.se/resan/>.
- Ta alltid med dig ett personligt försäkringskort, "Travel Insurance Card" när du reser utanför Norden. Erhålles av Administrativ chef eller försäkringsbolag.
- Använd och ta med brandvarnare med inbrottslarm för att använda i det rum där du övernattar.
- Packa eventuell medicin i ditt handbagage. Ta med information om din sjukdom översatt till engelska.
- Packa om möjligt stöldbegärlig egendom i handbagaget.
- Kontrollera med att ditt mobilabbonnemang fungerar på resmålet och hur mycket du kan använda mobilt internet såsom gps.
- Ladda ner en ficklampsapp (t.ex. Light) som du kan använda vid ett strömavbrott eller liknande.

b. Under din utlandsresa

Förvara dina värdesaker i hotellets säkerhetsbox eller kassaskåp. Om du måste förvara värdesaker på runnet gäller dubbel inlåsning dvs. låst bagage och låst rum. Bär med dig ifylld ICE-blankett i ficka eller handväska.

i. IT- och mobilanvändning vid utlandsresa

Använd WIFI-uppkoppling där det är möjligt om du behöver maila eller ringa. När det gäller smarta telefoner: stäng av dataroaming och automatisk e-postuppdatering när du lämnar Sverige. Sätt på e-postuppdatering när du har tillgång till WIFI, men stäng sedan av igen.

Var medveten om risken för censur och digital övervakning i vissa länder.

2. Riktlinjer för resa till högriskländer

a. Före din resa till högriskländer

- Läs på om seder, klimat, religion, politiska läget och brottslighet. Ladda ner viktiga telefonnummer till svenska ambassader till exempel via <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/#>. Gör dig uppmärksam på potentiella faror.
- Ta särskild hänsyn till säkerhet vid val av logi. Inte minst i områden med hög kriminalitet. Se 2a) Ordna i god tid med tilläggförsäkring! Kontakta Administrativ chef så att du och eventuellt resesällskap som reser på Human Bridge bekostnad och uppdrag, får rätt reseförsäkring vid resa i högriskområden. Meddela era namn, personnummer samt datum för in- och utresa.
- Lägg in viktiga telefonnummer i mobiltelefonen till **SOS International +46 8 670 40 00** och ditt Försäkringsbolag.
- Märk telefonnummer till viktiga kontaktpersoner med ICE (In Case of Emergency), vilket är en vedertagen förkortning utomlands. Detta för att underlätta för lokalbefolkningen i en krissituation, när de behöver nå dina anhöriga, närmaste chef, försäkringsbolag etc.
- Vid kontroll ifall visum krävs, säkerställ även att du inte har några komprometterande stämplat från tidigare resor.
- Märk ditt bagage med vistelseadress och telefonnummer. Inuti väskan förvarar du kontaktuppgifter till Sverige, blodgrupp, vaccinationsintyg etc. Välj en resväska med bra lås.
- Skaffa ett personbevis som du kan använda för att skaffa ett nytt pass (beställs eller skrivs ut direkt på: <https://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/bestallpersonbevis>).
- DET ÄR ALLTID OK ATT AVSTÅ IFRÅN ATT RESA, ditt omdöme är den viktigaste parametern såväl före som under själva resan. Om du märker att du inte kan fortsätta din resa till planerade platser, måste du avstå från att resa vidare, så att du inte utsätts för onödiga risker.
- Läs gärna de delar i "Handbok för insatspersonal" som går att tillämpa på din egen resa, såsom mycket av om säkerhet.
- Förbered en evakueringsväska (kallas ibland "grab bag") med det allra nödvändigaste att ta med vid snabb evakuering. Tänk igenom vad du inte klarar dig utan under ett par dagar. Se lista "Quick run bag"

b. Under din resa till högriskländer

- Ta hjälp av mottagande parter för kulturell anpassning. Visa hänsyn till seder och bruk och försök att smälta in i gatubilden. Bär t.ex. inga lyxiga kläder eller skor. Ta reda på i vilka områden och på vilka ställen det är mindre lämpligt för en utlänning att vara.
- Skylta inte med logga på kläder, väskor eller fordon då det kan öka risken för att bli utsatt för brott.
- Ha alltid legitimation eller pass med dig.
- Bär aldrig ditt bagage ut mot körbanan, då är risken stor att någon åker förbi och rycker ditt bagage.
- Bär inte med dig stora mängder kontanter och förvara aldrig betalkort och legitimation i samma plånbok. Ha gärna ett så kallat "rånläder" dvs. en plånbok med en mindre summa pengar som du kan "avvara" vid ett eventuellt rån.
- Undvik midjeväska utanpå kläderna eftersom du kan skadas då tjuven skär av remmen.
- Lämna inga värdesaker, som i restaurangens garderob, även om den är bevakad.
- Håll en extra hög säkerhetsnivå vad gäller IT- och mobilanvändning och tänk på stöldrisken.
- Tänk på vad du säger när du befinner dig i offentliga miljöer, så att avlyssning och åtkomst av obehörig information undviks.
- Om du råkar ut för en brottslig handling, ta hjälp av vår partner på plats och begär hjälp av din ambassad eller konsulat. Meddela dig med din närmaste chef och HR-ansvarig för att stämma av situationen och lämpliga åtgärder. Skriv så snart det är möjligt ned minnesanteckningar från det du varit utsatt för. Skriv aldrig under en handling som du inte förstår, inte ens en polisanmälan på ett främmande språk.
- Se upp för sexuella och politiska provokationer och var vaksam på din egen alkoholkonsumtion.
- Se upp med "nya trevliga bekanta" som vill bjuda dig på något eller någonstans.
- Informera alltid anhöriga även om du själv inte drabbats vid en naturkatastrof eller vid någon allvarlig händelse som rapporteras om i media. Oron kan vara stor där hemma, kanske på grund av något de hört på nyheterna. Du använder ditt eget omdöme om du anser att du måste avbryta din resa på grund av förändrat säkerhetsläge.
- Ge daglig information till kontaktperson på kontoret. Om det skulle hända dig något så ska kris- och beredskapsplanen aktiveras så snart som vi märker att något onormalt har inträffat.
- Använd dig av metoden observera-analysera-beslut-agera i miljöer där du kan befara att farliga situationer kan uppstå.
- Var noga med handhygienen för att undvika sjukdomar. Undvik färskvaror såsom glass, majonnäs, is till drycken, skaldjur, rå fisk eller rått kött. Drick buteljerat vatten och borsta helst tänderna i det också.

i. På hotellet

- Kontrollera helst ditt hotellrum tillsammans med en kollega när du först får tillgång till rummet och sedan varje gång du är åter på hotellet.
- Sätt upp resebrandvarnare och dörrlarmet på dörren när du är på rummet.
- Om någon knackar på hotellrumsdörren, öppna inte om du inte vet vem som kommer eller först har kontrollerat med receptionen.
- Stäng dörrar och fönster och ha någon form av ficklampa tillgänglig. Risken för strömavbrott är stor i vissa länder.
- Undvik att åka hiss om det är stora problem med elförsörjningen.
- Förvara din evakueringsväska nära dörren ifall du snabbt behöver lämna rummet.

ii. Under transport

Val av transportmedel bör göras i samråd med partnerorganisation på plats. Reser du ensam, ber du om möjligt partner att resa med dig på mindre säkra rutter.

Vid bilresa

- Undvik att köra bil själv. Om du måste köra bil, kontrollera den lokala lagstiftningen samt om du har rätt körkort för ändamålet.
- Följ trafikreglerna, stanna inte för liftare eller "olyckshändelser" vid sidan av vägen.
- Kontrollera att baksätet är tomt innan du kliver in i bilen.
- Kör helst med låsta dörrar och stängda fönster och håll dig om möjligt till stora trafikerade vägar.
- Se till att alltid ha minst halv tank i bilen.

Övrigt

- Vid resa med tåg, överväg att åka första klass. Första klass har ofta kupéer där det är lättare att hålla överblick över resenärer och bagage.
- Vid båtresor är det viktigt vid ombordstigning att ta reda på om det finns livbåtar med plats för alla passagerare samt om det finns livvästar i tillräckligt antal och var de är placerade.

3. Efter resan i högriskländer

Se 1d). efter resa i högriskländer skall alltid ett samtal ske med Utsändande säkerhetsansvarige för att dela dina erfarenheter, både negativa och positiva. Du som lämnar reserapport till din chef, ta även med säkerhetsaspekterna. I de fall du behöver professionellt samtalsstöd efter det du har upplevt under ditt uppdrag, så ordnar vi med det.

i. Inför hemresan

- Kontrollera att du inte har något i din packning som du inte känner igen.
- Upprätthåll samma säkerhetstänk på hemresan som när du kom. Slappna inte av ur ett säkerhetsperspektiv.

b. Inför hemresan

- Om du köpt medicin utomlands bör du kontrollera att den inte klassas som narkotika i Sverige. Vid tveksamhet be en läkare utfärda ett intyg på det du tar med dig.
- Kontrollera att du inte för med dig varor av sådant slag eller sådan mängd att du behöver betala införselavgifter vid ankomst till Sverige. Om du är osäker på vad du får ta med dig, och för att undvika att bli misstänkt för brott mot smugglingslagen, är tullverkets råd att välja den röda gången vid ankomst till Sverige. Mer information på www.tullverket.se.

c. Efter utlandsresan

Medarbetare i Projektfunktionen sammanställer reserapport under eller omedelbart efter resan. Rapporten lämnas till funktionschefen för Projekt samt arkiveras. Kommentera även säkerhetsaspekterna i din rapport.

Om du varit sjuk utomlands, gör en läkarundersökning när du kommit hem, för att undvika följdskador senare i livet.